

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 4
“GRADUATE SCHOOL CONFERENCE 2022 iHappiness: ความสุขและคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืนในยุคสังคมดิจิทัล”

การบริหารการเตรียมความพร้อมของครูเพื่อมุ่งสู่หลักสูตรฐานสมรรถนะ
ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
The Preparation Administration of Teachers towards the
Competency-Based Curriculum of the Upper Secondary Level

กานูพงศ์ ตันสุข
ดร. กัญญ์รัชการย์ เลิศอมรศักดิ์
ganratchakan.le@ssru.ac.th
นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
S64561802076@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอผลความรู้สองประการ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารการเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนของครูในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนของครูในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเพื่อมุ่งสู่หลักสูตรฐานสมรรถนะ ด้วยกระบวนการทบทวนวรรณกรรมและการศึกษาแนวคิดการบริหารงาน การเตรียมความพร้อม รวมทั้งแนวทางการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรฐานสมรรถนะ แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในการเตรียมความพร้อมครูที่จะนำหลักสูตรฐานสมรรถนะไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยการศึกษาพบว่าผู้บริหารมีบทบาทหน้าที่ในการเตรียมความพร้อมครูในเรื่องการจัดการเตรียมทรัพยากรบุคคลด้วยการฝึกอบรมครูให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ด้วยการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบเพื่อกำกับดูแลและติดตามช่วยเหลือนักเรียน มีการจัดเตรียมทรัพยากรในการเรียนรู้ อย่างมีคุณภาพและเข้าถึงง่าย โดยการพัฒนาชุดการเรียนการสอนรวมทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว ผู้บริหารมีหน้าที่ให้ความรู้และความเข้าใจแก่ครูและผู้ปกครองเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรวมทั้งการปรับใช้หลักสูตรต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การทดสอบและการวัดประเมินในระดับชาติต่อไป โดยแนวทางการเตรียมความพร้อมมี 6 แนวทาง ได้แก่ 1) ใช้งานเดิม เสริมสมรรถนะ 2) ใช้งานเดิม ต่อเติมสมรรถนะ 3) ใช้รูปแบบการเรียนรู้ สู่การพัฒนาสมรรถนะ 4) สมรรถนะเป็นฐาน ผสานตัวชี้วัด 5) บูรณาการผลงานหลายสมรรถนะ และ 6) สมรรถนะชีวิตในกิจวัตรประจำวัน

คำสำคัญ: การบริหารการเตรียมความพร้อมของครู, หลักสูตรฐานสมรรถนะ, ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

Abstract

This article aimed 1) to study the preparation administration guidelines in learning and teaching management of the teachers who teach the upper secondary level students and 2) to study the guidelines for learning and teaching management of the teachers who teach the

upper secondary level students towards the competency-based curriculum. According to the literature review and the study of the administration, preparation, and guidelines for learning and teaching management based on the competency-based curriculum., it showed the relationship between the administration of the school administrators and the preparation of the teachers applying the competency-based curriculum. to the learning and teaching management for the upper secondary level students. The findings revealed that the school administrators were responsible for preparing the teachers' readiness by providing them with the training course to make them ready for the new challenges. Moreover, the school administrators needed to come with the systematic administration to follow, help, and support students. More importantly, learning resources needed to be effective and easily reached. Therefore, the school administrators had to emphasize on learning package instructional kits or learning materials which were developed by specialists. Furthermore, the school administrators had to provide the teachers and students' parents with the knowledge and understandings of how to help and take care of their students along with guiding them how to apply various types of curriculums to improve students' capabilities in the national tests or assessments. It was found that there were six preparation ways that the school administrators can use to guide the teachers including 1) use the old plan and promote the competency, 2) use the old plan and increase the competency, 3) use the learning management to improve the competency, 4) use the competency as a base and integrate with the indicators, 5) integrate several competencies, and 6) apply daily routine competencies.

Keywords: the preparation administration of teachers, competency-based curriculum, upper secondary level

บทนำ

ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ สังคม และสถานการณ์ต่าง ๆ ส่งผลให้ทุกประเทศทั่วโลกกำหนดทิศทางการผลิตกำลังคนในประเทศให้มีทักษะและสมรรถนะสูง มีความสามารถเฉพาะทางมากขึ้น การจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับทิศทางการผลิตและการพัฒนา กำลังคนดังกล่าว ดังที่แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 มุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ได้ทั้งความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศท่ามกลางกระแสของการเปลี่ยนแปลง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 16) ประกอบด้วยทักษะ 3R8C ในการจัดการศึกษาที่ผ่านมาในด้านหลักสูตรการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผลทางการศึกษาโดยภาพรวมแล้วเป็นการจัดการศึกษาที่ด้อยคุณภาพทั้งทางด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล เห็นได้จากผลการทดสอบระดับชาติ O-NET ระดับ

นานาชาติ PISA นักเรียนไทยมีผลสัมฤทธิ์ต่ำเมื่อเทียบกับชาติต่าง ๆ รวมทั้งมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไม่ผ่านหลายประการ ประเด็นเหล่านี้เมื่อวิเคราะห์เจาะลึกถึงสาเหตุของปัญหา พบว่า มีปัญหาจากหลักสูตรการเรียนการสอน และการวัดประเมินผลการเรียนรู้แบบเดิม หลักสูตรขาดความยืดหยุ่น ไม่ทันความต้องการของโลกและสังคม ไม่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและบริบทที่แตกต่างหลากหลาย การจัดการเรียนการสอนล้าสมัย ครูขาดทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดสมรรถนะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2563: 1) ดังนั้นเมื่อแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติมีความต้องการที่จะปฏิรูปการศึกษาให้ทันสมัยและสอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงจึงเกิดหลักสูตรฐานสมรรถนะขึ้น คือหลักสูตรที่เน้นการวัดผลแบบสมรรถนะแทนการท่องจำเนื้อหา เพียงเพื่อนำมาสอบ เดิมวัดผลจากการจำความรู้ แต่ฐานสมรรถนะวัดผลจากการนำความรู้มาใช้งาน เป็นหลักสูตรที่นำมาใช้แทนที่หลักสูตรในปัจจุบัน

หน่วยงานด้านการศึกษาซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทางการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ที่มุ่งเตรียมความพร้อมคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากร และได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม รวมทั้งสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจด้วยฐานความรู้เทคโนโลยีนวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์บนพื้นฐานการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555) ผู้บริหารในยุคปัจจุบันในฐานะผู้นำทางการศึกษาในระดับสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมและบริหารการเตรียมความพร้อมแก่ครูเพื่อมุ่งสู่หลักสูตรฐานสมรรถนะโดยเฉพาะสำหรับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาฯ นับได้ว่าเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่คนทุกคนจะต้องทำความเข้าใจในงานที่จะทำ โดยศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับงาน หากมีการเตรียมความพร้อมที่ดีก็จะสามารถดำเนินงานได้อย่างรวดเร็วและเป็นระบบ

หลักสูตรฐานสมรรถนะเป็นหลักสูตรที่จะถูกนำมาใช้ในการจัดการศึกษาในอนาคตอันใกล้ ฐานคิดของหลักสูตรฐานสมรรถนะจุดเน้นเพื่อส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนรายบุคคล (Personalization) การเป็นเจ้าของการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง พัฒนาให้ผู้เรียนเกิดสุขภาวะ (Well-being) ทั้งในด้านสุขภาพ ความฉลาดรู้ สังคมและอารมณ์อย่างสมดุล รอบด้านและเป็นองค์รวม โดยยึดหลักความเสมอภาคพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นเพื่อใช้ในการดำรงชีวิต การแก้ปัญหา ในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน และการสร้างประโยชน์ต่อสังคม และพัฒนาผู้เรียนให้รู้เท่าทันและสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาการ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) ที่ยังไม่ได้จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรดังกล่าว ครูจึงจะต้องเตรียมความพร้อมตนเองที่จะต้องรับมือกับหลักสูตรฐานสมรรถนะไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในอนาคตต่อไป

ทั้งนี้การสร้างความสำเร็จกับการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาและการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะดังกล่าวมาแล้ว รวมทั้งการบริหารการเตรียมความพร้อมของครูมุ่งสู่การนำหลักสูตรฐานสมรรถนะสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย บทความนี้จึงมีจุดประสงค์เพื่อนำเสนอมวลความรู้สองประการ ได้แก่ ประการแรก เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารการเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนของครูในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประการที่สอง เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนของครูในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเพื่อมุ่งสู่หลักสูตรฐานสมรรถนะ ดังนี้

แนวทางการบริหารการเตรียมความพร้อมของครูเพื่อมุ่งสู่หลักสูตรฐานสมรรถนะ

การปฏิรูปหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่นและเอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิต การทำงาน การเรียนรู้และการแก้ปัญหาต่าง ๆ รวมทั้งการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และความต้องการใหม่ ๆ ของสังคมและโลก สามารถทำได้หลายวิธี การปรับหลักสูตรให้เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะเป็นทางเลือกหนึ่งที่มีศักยภาพที่จะตอบโจทย์ปัญหาของครูและนักเรียนที่เกิดขึ้น รวมทั้งสามารถตอบสนองความต้องการใหม่ ๆ ของโลกในศตวรรษที่ 21 ได้ ทั้งนี้ผู้บริหารต้องมีการบริหารการเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนของครูก่อนการนำหลักสูตรที่พร้อมแล้วไปลงสู่การปฏิบัติจริงในชั้นเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยบทบาทของผู้บริหาร ต้องดำเนินงานที่มีหลักเกณฑ์เพื่อให้ได้วิธีที่ดีที่สุดอันจะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานยิ่งขึ้นซึ่งหลักการที่ทำให้การบริหารสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพสูงสุดขึ้นอยู่กับสิ่งสำคัญ 3 อย่าง ดังที่ Frederick Taylor (1916: 8) เสนอไว้ คือ 1) เลือกคนที่มีความสามารถสูงสุด (Selection) 2) ฝึกอบรมผู้ปฏิบัติงานให้ถูกวิธี (Training) และ 3) หาสิ่งจูงใจให้เกิดกำลังใจในการทำงาน (Motivation) กล่าวได้ว่าการจัดอบรมผู้ปฏิบัติงานให้ถูกวิธีก็เป็นอีกหนึ่งแนวทางหนึ่งที่สำคัญในการเตรียมความพร้อมสำหรับครูในการนำหลักสูตรไปใช้ สาวิตรี มะเร็งสิทธิ์ และ จันทร์จิรา นพมณี (2556: 11) กล่าวถึงทฤษฎีความพร้อมของเฮอร์เชย์และ บรันชาร์ด (Hersey & Blanchard) ซึ่งมีองค์ประกอบ หลักอยู่สองด้าน คือ ด้านความสามารถ (Ability) ประกอบด้วย ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และประสบการณ์ ส่วนอีกด้าน คือ ความเต็มใจ (Willingness) ประกอบด้วย การให้คำมั่นสัญญา หรือ ความผูกพัน แรงจูงใจในการทำงาน และความมั่นคง สอดคล้องกับเบญจมาศ วัชรโรภาส (2545: 10 อ้างถึงใน ลาวรรณ เมฆจินดา, 2557: 9) สรุปได้ว่า “ความพร้อม” หมายถึง การที่บุคคลพร้อมกระทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งด้วยความพอใจ เต็มใจ สนใจ กระตือรือร้น โดยขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และด้านสังคม เพื่อให้กิจกรรมนั้น ๆ ได้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพหรือสำเร็จผลตามความมุ่งหวัง

ในยุคปฏิรูปการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการปฏิรูปการศึกษา เชื่อว่าครูคงจะประยุกต์การจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามนโยบายและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งเป็นหลักสูตรอิงมาตรฐาน โดยมีกระบวนการ เทคนิค และวิธีการสอนที่หลากหลาย เพื่อให้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นำไปสู่การบรรลุจุดประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ รวมไปถึงสมรรถนะทั้ง 5 ด้าน ตามพื้นฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จะมีการปฏิรูปและพัฒนาให้เกิดหลักสูตรฐานสมรรถนะ กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 (2561) กล่าวว่า เพื่อส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนรายบุคคล (Personalization) การเป็นเจ้าของการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง พัฒนาให้ผู้เรียนเกิดสุขภาวะ (Well-being) ทั้งในด้านสุขภาพ ความฉลาดรู้ สังคมและอารมณ์อย่างสมดุล รอบด้านและเป็นองค์รวม โดยยึดหลักความเสมอภาค พัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นเพื่อใช้ในการดำรงชีวิต การแก้ปัญหา ในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน และการสร้างประโยชน์ต่อสังคม และพัฒนาผู้เรียนให้รู้เท่าทันและสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาการ โดยวัดผลจากสมรรถนะทั้ง 6 ด้าน และจะนำร่องดำเนินการจัดการเรียนการสอนในแต่ละโรงเรียน ในระดับช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 สำหรับครูที่สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเตรียมความพร้อมและเตรียมตัวในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องและบรรลุจุดประสงค์ของสมรรถนะทั้ง 6 ด้านในหลักสูตรฐานสมรรถนะ โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ (2563: 30-31) ได้

เสนอแนวทางการบริหารการเตรียมความพร้อมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องบริหารการเตรียมความพร้อมแก่ครู ดังนี้

- 1) จัดให้มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบในการติดตามดูแลและช่วยเหลือผู้เรียนในการแก้ปัญหา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความอบอุ่นใจได้รับคำปรึกษาชี้แนะและความช่วยเหลืออย่างทันการณ์
- 2) จัดแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้อย่างทั่วถึงเท่าเทียมกัน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในทางการศึกษาและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน
- 3) พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ด้วยแพลตฟอร์มการเรียนรู้เพื่อใช้เป็นแหล่งรวบรวม
- 4) พัฒนาชุดการเรียนรู้การสอน สื่อการเรียนรู้ สื่อการสอน ตัวอย่างรายวิชาเพิ่มเติม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ได้รับการคัดกรองจากผู้เชี่ยวชาญแล้วสำหรับการบริการแก่ครูอาจารย์
- 5) สถานศึกษามีหน้าที่ในการให้ความรู้ความเข้าใจแก่พ่อแม่และผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก และร่วมมือกันดูแลช่วยเหลือและพัฒนาเด็กอย่างสอดคล้องกัน
- 6) จัดการทดสอบระดับชาติที่มุ่งเน้นการทดสอบสมรรถนะโดยการสุ่มทดสอบเพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับการบริหารจัดการศึกษาและการแข่งขันในเวทีโลก

จากการศึกษาแนวทางการบริหารการเตรียมความพร้อมของครูในบทบาทของผู้บริหารกล่าวได้ว่า สถานศึกษาควรมีการเตรียมความพร้อมโดยการฝึกอบรมครูให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ อยู่เสมอ อย่างไรก็ตามการวางแผนเชิงระบบก็มีความสำคัญไม่น้อย โดยผู้บริหารจะต้องจัดให้มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบเพื่อกำกับดูแลและติดตามช่วยเหลือนักเรียน พร้อมกันนี้ต้องมีการจัดเตรียมทรัพยากรในการเรียนรู้ อย่างมีคุณภาพและเข้าถึงง่าย โดยการพัฒนาชุดการเรียนรู้การสอนรวมทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว และที่สำคัญผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในระดับสถานศึกษาจะต้องมีหน้าที่ให้ความรู้และความเข้าใจแก่ครูและผู้ปกครองเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรวมทั้งการปรับใช้หลักสูตรต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การทดสอบและการวัดประเมินในระดับชาติต่อไป

แนวทางการจัดการเรียนการสอนของครูในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเพื่อมุ่งสู่หลักสูตรฐานสมรรถนะ

การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ใช้ผลลัพธ์การเรียนรู้เป็นเป้าหมาย คือ มุ่งเน้นผลที่จะเกิดกับผู้เรียนซึ่งคือ ความสามารถของผู้เรียนในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่างๆ อย่างเป็นองค์รวม ในการปฏิบัติงาน การแก้ปัญหา และการใช้ชีวิต เป็นการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เรียนรู้เพื่อให้สามารถใช้งานได้จริงในสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตจริง เป็นการเรียนเพื่อใช้ประโยชน์ ไม่ใช่การเรียนเพื่อรู้เท่านั้น การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ “เน้นการปฏิบัติ” โดยมีชุดของเนื้อหาความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการนำไปสู่สมรรถนะที่ต้องการ ในระดับที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานได้จริง เป็นการเรียนการสอนที่มีการบูรณาการความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานใดงานหนึ่ง เพื่อนำไปใช้จนเกิดความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ในการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อพัฒนาผู้เรียนสามารถทำได้หลายทาง ในที่นี้ขอเสนอแนะ 6 แนวทาง ซึ่งครูสามารถเลือกใช้ตามความพร้อมและความถนัดของตน รวมทั้งความเหมาะสมกับบริบท ผู้เขียนสรุปได้ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2563: 5-13)

แนวทางที่ 1 : ใช้งานเดิม เสริมสมรรถนะ

เป็นการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทเรียน โดยระบุเป็นวัตถุประสงค์การเรียนรู้คิดกิจกรรมเสริมลงไปในการจัดการเรียนรู้ ไม่ได้เปลี่ยนแปลงแผนการสอนเดิมเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาสมรรถนะให้เข้มข้น และเกิดสมรรถนะที่ต้องการไปพร้อมกับการเรียนเนื้อหา และทักษะตามปกติ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานเริ่มต้นจากการเลือกและระบุสมรรถนะที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ จากนั้นออกแบบกิจกรรมที่เสริมสร้างสมรรถนะเพื่อนำมาบูรณาการในกิจกรรมเดิม ครูผู้สอนควรปรับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้ครอบคลุมสมรรถนะและระบุวิธีวัดและประเมินสมรรถนะเพิ่มเติมเพื่อให้ครอบคลุมการจัดการเรียนการสอน

แนวทางที่ 2 : ใช้งานเดิม ต่อเติมสมรรถนะ

สำหรับแนวทางนี้เป็นการนำสมรรถนะที่มากขึ้นจากงานเดิม ออกแบบงานหรือสถานการณ์ถึงขั้นการฝึกฝน การนำความรู้ ทักษะ และเจตคติไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะในเรื่องที่เรียนรู้นั้นมากยิ่งขึ้น โดยการวิเคราะห์กิจกรรมการเรียนการสอนเดิมว่าผู้เรียนสามารถนำความรู้ ทักษะและเจตคติไปใช้ประโยชน์ได้อย่างไร จากนั้นครูสามารถเลือกสถานการณ์ที่คิดว่าผู้เรียนจะได้ฝึกและออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ความรู้ ทักษะ และเจตคติในสถานการณ์นั้น ๆ เมื่อดำเนินการแล้วสามารถปรับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้ครอบคลุมสมรรถนะ และระบุวิธีวัดและประเมินสมรรถนะเพิ่มเติมได้

แนวทางที่ 3 : ใช้รูปแบบการเรียนรู้ สู่การพัฒนาสมรรถนะ

เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีการนำรูปแบบการเรียนรู้ต่าง ๆ มาวิเคราะห์ที่เชื่อมโยงกับสมรรถนะที่สอดคล้องกันและเพิ่มเติมกิจกรรมที่สามารถช่วยพัฒนาสมรรถนะนั้นให้เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน จะส่งผลให้การเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นด้วย โดยครูผู้ใช้หลักสูตรสามารถเลือกรูปแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ จากนั้นศึกษารูปแบบการเรียนรู้ที่เลือกไว้ให้เข้าใจทั้งหลักการ วิธีการ จุดอ่อนและจุดแข็ง เมื่อครูศึกษารูปแบบการเรียนรู้แล้วให้พิจารณากิจกรรมตามรูปแบบการเรียนรู้ที่กำหนดและเลือกสมรรถนะที่สามารถมาบูรณาการร่วมได้ สำหรับขั้นตอนสุดท้ายคือการปรับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้ครอบคลุมสมรรถนะและเพิ่มเติมวิธีการวัดและประเมินสมรรถนะที่บูรณาการ

แนวทางที่ 4 : สมรรถนะเป็นฐาน ผสานตัวชี้วัด

เป็นการจัดการเรียนรู้โดยนำสมรรถนะที่ต้องการพัฒนาเป็นตัวตั้งและนำตัวชี้วัดที่สอดคล้องกันมาออกแบบการสอนร่วมกันเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งเนื้อหาสาระและทักษะตามที่ตัวชี้วัดกำหนดไปพร้อม ๆ กันกับการพัฒนาสมรรถนะหลักที่ต้องการ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานจากการกำหนดสมรรถนะที่ต้องการพัฒนาผู้เรียน พิจารณาเนื้อหา สาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรและตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับสมรรถนะที่เลือก จากนั้นนำมาออกแบบแผนการจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างสมรรถนะให้ผู้เรียน และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และกิจกรรมให้ครอบคลุมสมรรถนะ โดยเน้นการสอนเชิงรุก วางแผนการประเมินผลโดยเน้นสภาพจริง และตอบรับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ตั้งแต่ต้น

แนวทางที่ 5 : บูรณาการผสานหลายสมรรถนะ

เป็นการจัดการเรียนรู้ โดยนำสมรรถนะหลักหลายสมรรถนะเป็นตัวตั้งและวิเคราะห์ตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้อง แล้วออกแบบการสอนที่มีลักษณะเป็นหน่วยบูรณาการที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นองค์รวม โดยเห็นความสัมพันธ์ระหว่างวิชา/กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ โดยครูจะต้องมีการทบทวนสมรรถนะหลัก พิจารณาเนื้อหาสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรในแต่ละวิชา/กลุ่มสาระและตัวชี้วัดที่สอนในหลักสูตร จากนั้น

กำหนดหัวข้อเรื่องจากปัญหา แนวคิด หรือเนื้อหาสาระสำคัญในหลักสูตรที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และได้มีประสบการณ์ตรง เพื่อวิเคราะห์ว่า หัวข้อ/หัวเรื่องนั้นเกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระในกลุ่มสาระใดมากที่สุดและกำหนดขอบเขตเนื้อหาสาระทักษะ เจตคติ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระที่สัมพันธ์กับหัวข้อ/หัวเรื่อง que เลือกมาสอน ขั้นตอนต่อมาครูสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยนำสมรรถนะมาเชื่อมโยงกับกิจกรรมที่ให้นักเรียนทำเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยนำข้อมูลข้อสังเกตจากการสอนมาประเมินปรับแผนการสอนหรือการพัฒนาสมรรถนะให้ดีขึ้น

แนวทางที่ 6 : สมรรถนะชีวิตในกิจวัตรประจำวัน

เป็นการสอดแทรกสมรรถนะที่ส่งเสริมในการทำกิจวัตรประจำวันต่าง ๆ ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพมากขึ้น เป็นการใช้กิจกรรมในชีวิตประจำวันที่ทำอยู่แล้วใช้เป็นสถานการณ์ในการฝึกฝนสมรรถนะจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะที่ต้องการอย่างเป็นธรรมชาติและยังช่วยปลูกฝังให้สมรรถนะมีความมั่นคงถาวรจากการปฏิบัติเป็นประจำด้วย โดยมีการสำรวจกิจกรรมในชีวิตนักเรียน และจัดทำรายละเอียดของกิจกรรมที่ทำในกิจวัตรต่าง ๆ และออกแบบการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมปกติ ทบทวนกิจวัตรประจำวันของนักเรียนและวิเคราะห์ความสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ ความรู้ ทักษะที่กำหนดเป็นตัวชี้วัดของกลุ่มสาระต่าง ๆ กำหนดแนวทางการปลูกฝังสมรรถนะที่สอดคล้องกับกิจวัตรประจำวัน โดยสร้างความเชื่อมโยง กับเนื้อหาการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กัน มีความน่าสนใจ และเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน กำหนดแนวทางการปลูกฝังสมรรถนะ คิดคำถามให้สอดคล้องกับแนวคิด เนื้อหา และตั้งคำถามที่โต้แย้งได้เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกคิด จัดทำเกณฑ์ระดับคุณภาพเพื่อใช้ในการประเมินสมรรถนะในชีวิตประจำวันของผู้เรียน สุดท้ายคือการสอนประเมินผล สอดเสริมสมรรถนะผู้เรียน ปรับแผนระหว่างสอน และหลังสอน

จากการศึกษาแนวทางการนำหลักสูตรฐานสมรรถนะไปปรับใช้จะเห็นว่ามี 6 แนวทางที่ครูสามารถไปใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาของตนเอง แต่สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้เขียนเห็นว่าแนวทางที่ 5 การบูรณาการผสมผสานหลายสมรรถนะ เป็นแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมากที่สุด ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับบริบทของการบริหารการศึกษาของแต่ละโรงเรียนด้วย เนื่องจากเป็นการจัดการเรียนรู้ โดยนำสมรรถนะหลักหลายสมรรถนะเป็นตัวตั้งและวิเคราะห์หัวข้อที่เกี่ยวข้อง แล้วออกแบบการสอนที่มีลักษณะเป็นหน่วยบูรณาการที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นองค์รวมโดยเห็นความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ เนื่องจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีความสามารถในการเรียนรู้ที่สูงกว่าระดับชั้นพื้นฐานอื่น ๆ จึงสามารถบูรณาการหลายรูปแบบได้

บทสรุป

จากการศึกษาแนวทางการบริหารการเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนของครูในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และแนวทางการจัดการเรียนการสอนของครูในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเพื่อมุ่งสู่หลักสูตรฐานสมรรถนะ จะเห็นได้ว่าบทบาทของผู้บริหารต้องบริหารการเตรียมความพร้อมครูในการนำหลักสูตรไปใช้ เนื่องจากหลักสูตรฐานสมรรถนะจะเริ่มดำเนินการใช้ในระดับช่วงชั้นที่ 1 คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ก่อนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ถือเป็นเรื่องใหม่ที่ครูต้องศึกษาหลักสูตรอย่างถ่องแท้เพื่อการจัดการเรียนการสอนตามเป้าหมายของหลักสูตรฐานสมรรถนะ สถานศึกษาควรมีการเตรียมความพร้อมโดยการฝึกอบรมครูให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ อยู่เสมอ อย่างไรก็ตามการวางแผนเชิง

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 4

“GRADUATE SCHOOL CONFERENCE 2022 iHappiness: ความสุขและคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืนในยุคสังคมดิจิทัล”

ระบบก็มีความสำคัญไม่น้อย ผู้บริหารจะต้องจัดให้มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบเพื่อกำกับดูแลและติดตามช่วยเหลือนักเรียน พร้อมกันนี้ต้องมีการจัดเตรียมทรัพยากรในการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพและเข้าถึงง่าย โดยการพัฒนาชุดการเรียนการสอนรวมทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว และที่สำคัญผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในระดับสถานศึกษาจะต้องมีหน้าที่ให้ความรู้และความเข้าใจแก่ครูและผู้บริหารเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรวมทั้งการปรับใช้หลักสูตรต่างๆ เพื่อนำไปสู่การทดสอบและการวัดประเมินในระดับชาติต่อไป โดยแนวทางการเตรียมความพร้อมมี 6 แนวทาง ได้แก่ 1) ใช้งานเดิม เสริมสมรรถนะ 2) ใช้งานเดิม ต่อเติมสมรรถนะ 3) ใช้รูปแบบการเรียนรู้ สู่การพัฒนาสมรรถนะ 4) สมรรถนะเป็นฐาน ผสานตัวชี้วัด 5) บูรณาการผสานหลายสมรรถนะ และ 6) สมรรถนะชีวิตในกิจวัตรประจำวัน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). **การนำหลักสูตรฐานสมรรถนะไปใช้**. [ออนไลน์]. จาก <https://moe360.blog/2021/10/11/sema-1-cbe/>. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2565.
- กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม. (2561). **หลักสูตรฐานสมรรถนะ**. [ออนไลน์]. จาก <https://sites.google.com/esanpt1.go.th/nitesonline/>. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2565.
- ลารวรรณ เมฆจินดา. (2557). **การเตรียมความพร้อมของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อมุ่งสู่ ตลาดแรงงานในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ปี พ.ศ. 2558**. ชลบุรี : สาขาวิชาการบริหาร ทั่วไป วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สาวิตรี มะเร็งสิทธิ์ และ จันทร์จิรา นพมณี. (2556). **การเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ของนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น**. ขอนแก่น : สาขาวิชาสถิติ ภาควิชาสถิติ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2. (2561). **หลักสูตรฐานสมรรถนะ**. [ออนไลน์]. จาก <http://chaisri-nites.hi-supervisory5.net/home/smrthna/>. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2565.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟิก จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2563). **การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เชิงรุก**. นนทบุรี : บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- Talor, Frederick W., (1916). **The Principles of Scientific Management**. New York: Harper.